

Figuri predsednikov države in vlade: medijska mimikrija in promocija

Franc Vodopivec

Mimikrija v politiki ni mogoča brez aktivne podpore javnih medijev, tudi ne brez telefonskih anket.

Zasluge iz preteklosti nikogar ne opravičujejo za napake in neučinkovitost v sedanjosti. Politik mora vsak trenutek dajati ljudem in državi vse, za kar ga obvezuje položaj v hierarhiji oblasti in za kar je bil izvoljen ali imenovan.

Vsakogar, ki dovolj pozna razmere v državi, razočaranje zelo številnih državljanov nad razmerami, dvomljive uspehe vlade na področju zunanje in notranje politike ter na področju javnih financ itn., bi moralo skrbeti dejstvo, da na vrhu lestvice politične priljubljenosti in ugleda že skoraj desetletje srečujemo isti dve imeni, predsednika države M. Kučana in predsednika vlade J. Drnovška. Najmanj nenavadno je, da se o tem več ne razpravlja, saj je to za demokratično državo vsaj nenavadno. Je znak, da je politično okolje tako, načrtovano ali ne, da se novi politiki ne morejo uveljaviti, kar za nadaljevanje demokratične rasti države gotovo ni dobro. Da stanje javnih zadev ni dobro, se zavedajo mnogi, ki bodo kasneje citirani, v zadnjem letu celo časnikarji *Dela*. To je presenetljivo, če se spomnimo, kaj je ta časnik pisal o tistih, ki so dvomili v kakovost obeh predsedovanj in so oporekali znamenitemu Drnovškovemu sloganu »Slovenija, dežela uspeha«, opozarjali na stanje javnih financ, neučinkovitost vladnega upravljanja itn. Dogodki in razmere so se razvijali skoraj desetletje tako, da nihče ni mogel izstopiti iz sence obeh predsednikov, ne da bi se ga javni mediji lotili tako, kot sem mislil, da je bilo mogoče samo v sistemu nesvobode in nespoštovanja človekovih pravic. Rušili so ugled in verodostojnost posameznikov, ne da bi jih prav mnogo skrbelo, ali uporabljajo resnične ali lažne argumente.

Predsednik države

Ustava zelo omejuje vlogo predsednika države, vendar mu neposredna izvolitev daje veliko avtoriteto in posredno tudi veliko politično moč in odgovornost. Glas ljudstva in nekateri mediji odkrito, drugi pa bolj ali manj med vrsticami dajo razumeti, da iz ozadja obvladuje vse, kar se pomembnega dogaja v državi. Ne vem, kaj je res, vem, da bi resna analiza pokazala, da ni v njegovem delu vsaj zadnjih nekaj let nič, ali pa prav malo takšnega, kar bi dokazovalo, da avtoriteto in politično moč uporablja po najboljši moči in znanju za rast blaginje državljanov, za večjo notranjo koherentnost in trdnost države ter njeno večjo zunanjo prepoznavnost. Molči ali medlo opozarja na kritične javne zadeve, na katere bi moral odločno opozoriti in zahtevati, da se uredijo.

V ljudeh je petinštirideset let ljudske demokracije pustilo izkušnjo, da se ni dobro, tudi malo ne, zameriti tistemu, ki izkazuje veliko politično spretnost in trdoživost. To stanje duha je posredno dobro opisala C. Taft v *Magu* 10/2002: »Profesorica pravne fakultete, ki je bila med organizatorji slovesnosti (ob mednarodnem dnevu človekovih pravic), mi je z navdušenjem povedala čudovito novico, da je predsednik Kučan privolil, da bo slovesni govornik. Vedela sem, da je bil predsednik države nekoč tudi predsednik zveze komunistov, zato se mi je zdelo ironično, pa tudi hinavsko, da nekdanji komunistični voditelj govori o človekovih pravicah – komunistična partija v preteklosti ni ravno slovela po spoštovanju človekovih pravic. Ko sem po slovesnosti ta pomislek zaupala nekemu drugemu profesorju, me je samo zgroženo pogledal.« In naprej: »Kasneje sem to zgodbo povedala še nekaterim drugim ljudem in večina mi je odvrnila: Ampak oni (bivši komunisti) imajo vsaj izkušnje. Govorili so sicer o izkušnjah pri vodenju države, vendar se je moje vprašanje v resnici glasilo, ali res želite njihovo politično izkušnjo.« Kajti ti stari politiki »bodo spet izkopali kosti avtoritarnosti, zaničevanja pluralizma političnega prepričanja in misli, kontrole medijev, nepotizma in politizacije vsakega izseka življenja itn. Vse te zadeve po svojem bistvu nasprotujejo demokraciji«.

V drugačni obliki kot v času ljudske demokracije se to tudi res dogaja. Vsiljuje se sklep, da je Milan Kučan na vrhu piramide političnega ugleda zato, ker je to delu državljanov v neposredno ali posredno korist, ker lahko varno udeležujejo politične, gospodarske in finančne projekte, tudi projekte dvomljive zakonitosti, in ne glede na to, ali so projekti celo v škodo državljanov in države. Precejšnji del državljanov se

tudi boji za socialno varnost. Vsak osmi za delo sposoben državljan je brez dela, večina zaposlenih v industriji pa se je od blizu srečala z grožnjo nezaposlenosti. To je razlog, da skoraj ni stavk zaposlenih v podjetjih, pač pa se pogosto srečujemo z grožnjami stavk v državnih in paradržavnih službah, v katerih je mesečna plača redno zagotovljena. Zato ni nič čudnega, če prevladuje mnenje, da je v anonimnih telefonskih anketah pametno odgovoriti tako, kot se pričakuje, ali pa zbrati dovolj poguma in molčati.

Podzavestno mnogo, če ne večina državljanov čuti, kdo je oče demokracije, ki jo imamo in katere dobra podoba je na primer dejstvo, da so na kongresu Liberalne demokracije izvolili vodstvo iz kandidatov, ki jih je poprej izvolil svet stranke. Zlonamerno je, če nas tak postopek demokratičnega odločanja članstva o vrhu stranke spominja na podobno dogajanje v času ljudske demokracije.

Teža zgodovinske izkušnje in interesov je očitno tako močna, da je zasidrano prepričanje, da ni pravih kandidatov – torej kandidatov z izkušnjami – in bo dvojna zamenjava, če se bo zgodila, pri ljudeh skoraj travmatičen dogodek, čeprav je za demokratične države nekaj povsem normalnega. Kdo, če ne politiki, ki so dolga leta na vrhu oblasti, naj poskrbi za naslednike, ali pa vsaj ustvari razmere, da se potencialni nasledniki uveljavijo? Posledice zamenjave na vrhu vlade bodo koristne, razen če se bo preselil na mesto predsednika države sedanji predsednik vlade in se bo še bolj utrdilo prepričanje o nezamenljivosti posameznikov. In kar je še hujše, utrdilo se bo mnogo takega, kar v demokratični državi in družbi nima mesta in kar danes hromi ustvarjalno moč Slovenije.

Upam, da bomo po zamenjavi zvedeli kaj o pravem ozadju pomembnih dogodkov, kaj je, česa ni in zakaj ni npr. predsednik Kučan storil za prepoznavnost Slovenije zunaj meja; kako to, da se ni zamislil in opozoril na dramatično zmanjšanje motiviranosti, ki je bila ob plebiscitu prav zgledna. V zborniku *The World Competitiveness Yearbook 2001*, ki ga izdaja Institute for Management Development (IMD) iz Lausanna v Švici, je po kriteriju motiviranosti zaposlenih Slovenija na nečastnem 46. mestu med 49 ocenjenimi državami. Pred njo so vse države Evropske zveze, vse tranzicijske države razen Poljske in take države, kot so Venezuela, Tajska, Filipini itn. Slovenija ohranja nizko oceno že nekaj let. Mogoče predsednik države ne ve, da je motiviranost eden od elementov konkurenčnosti države, ta pa je eden od prvih pogojev za gospodarsko uspešnost države, ki je prava podlaga njene mednarodne prepoznavnosti.

B. Brezigar je v *Dnevniku* 5. januarja 2002 zapisal: »Prepoznavnost neke države ne določajo simboli, ampak je zadeva kompleksnejša.« Na nogometnem področju je kompleksno enačbo prepoznavnosti Slovenije v tujini rešil Srečko Katanec. Izbral je dobre nogometaste, vanje je verjel in jih zato lahko prepričal, da si lahko priborijo (priigrajo) udeležbo na svetovnem prvenstvu, ki je trden znak nogometne prepoznavnosti Slovenije. Zaupal jim je, motiviral jih je in dokazali so se. Tega predsednik države Slovenije ne stori, mogoče tudi ne zna. Zna pa, priznam, marsikaj drugega, predvsem tisto, kar ga v javnih in »anonimnih« telefonskih anketah ohranja na vrhu piramide političnega ugleda.

Mogoče bi se moral predsednik države zamisliti nad izjavo dobrega, danes verjetno upokojenega časnikarja *Dela*, ki je na neki razpravi v državnem svetu rekel: »Ob plebiscitu smo izenačevali domovino in državo s Slovenijo, danes je Slovenija še naša domovina, naraščajoči del državljanov pa ima državo vse bolj za sovražnika.« Nekaj razlogov, zakaj se je to zgodilo, je zapisal F. Milošič v *Delu* 7. aprila 2001: »Država svoja ravnanja skriva pred državljani na marsikaterem področju. Saj jih je mogoče skriti za državnimi in drugimi skrivnostmi, a kaj ko se na koncu vedno odkrijejo slabi nameni, zaradi katerih je bilo nekaj skrito. Zato je mogoče kjerkoli, kjer zmanjka podatkov ali odgovorov, podvomiti o poštenosti države ... In to tudi ni nobena skrivnost: država se je kot institucija dvignila nad svoje ustanovitelje in zanje ji ni niti malo mar ... Da bi svoje državljane kaj vprašala, to ji še na misel ne pride. Zakaj bi tudi spraševala ljudi, ki jim ne zaupa.« Ne vem, zakaj g. Milošič krivi državo za grehe, ki jih dela vlada. Sicer pa je prav presenetljivo, kako pogosto se v javnosti izrekajo kritike na račun države, čeprav je pravi naslovnik zanje samo vlada, ki državo upravlja in je odgovorna za stanje v državi in za spoštovanje zakonov, ki jih je sprejel državni zbor. Ali je mogoče naslavljanje kritike na državo odsev podzavestne cenzure, ker se strani časnikov marsikomu zaprejo, če pride v javnost kaj takega, kar ni vseh urednikom in njihovim političnim pokroviteljem.

Ne glede na leporečje v medijih in vljudnostne ocene tujih diplomatov slovenske vlade že vrsto let ne delajo dobro. Če bi delale dobro, vlada sedaj ne bi bila uvrščena na 44. mesto za vladami Slovaške, Češke in Madžarske v zborniku IMD. V ilustracijo še podatek, da je po BDP v USD Slovenija na 29. mestu in pred naštetimi državami. Uspešnost dela vlade predsednika države ne zanima mnogo ali pa ima zanj svoja merila. Državljeni teh meril ne poznamo, zato ne vemo, kako ocenjuje uspešnost dela ljudi, ki jim je posredno dal mandat za uprav-

ljanje države. Domnevam, da je dal mandat na podlagi nekega programa, ne pa kar tako, in je zato posredno odgovoren za delo vlade. Je morda resnica, kar je v *Delu* 8. decembra 2001 zapisal A. Magajna: »Z odstranitvijo F. Popita in odhodom V. Hafnerja in podobnih je partijo prevzela pragmatična struja, ki ji je bilo za idejo socializma kaj malo mar. Šlo je za partijske aparatčike, ki so že ob vstopu v politiko bolj kot o Marxu razmišljali o lastni karieri. Zato so se znali brez težav prilagoditi novim družbenim razmeram. Polastitev kapitalskih in upravnih struktur jim je uspela predvsem z zavestno razgraditvijo pravnega reda, blokiranjem nadzornih institucij ter nekritičnostjo vplivnih medijev, navsezadnje pa tudi zaradi političnih in strateških napak Demosa.«

Predsednik vlade

Predsednika vlade J. Drnovška nam je iz Posavja spretno plasirala nesporna prva tamkajšnja in mogoče slovenska partijska avtoriteta. Postal je predsednik predsedstva SFRJ, ki je med njegovim predsedovanjem in podpredsedovanjem propadla v relativno najbolj krvavi državljanski vojni v zadnjih stoletjih v Evropi. Torej nič kaj pozitivna referenca. Mladi komunisti oziroma novo nastali liberalni demokrati so ga s pravim blagoslovom zelo spretno pripeljali na mesto predsednika vlade. Tam domuje že celo desetletje, izkazuje veliko politično spretnost ter trdoživost in vse kaže, da bo v vrhu države domoval še dolgo.

Ni potrebno, da ponavljam iz zbornika IMD ocene dela slovenskih vlad, ki jih je vodil J. Drnovšek. Vse so slabe. Tudi za oceno, kam sta on in njegov finančni minister M. Gaspari pripeljala javne finance, bom navedel samo nekaj podatkov. Od leta 1995 do 2001 je zunanja zadolžitev Slovenije zrasla s 1020 na 3690 USD na državljana. Letos bo za obresti in anuitete treba plačati okoli 700 USD na državljana iz proračuna vlade, ki bo financiran z zadolževanjem v višini 265 milijard SIT (20 %). Poprečna rast izvoza v obdobju 1995–2000 je bila v USD na ravni 1 % in podobna je bila poprečna rast industrijske proizvodnje. Število zaposlenih v industriji, ta ustvarja približno 80 % izvoza, je na začetku leta 2002 podobno kot v daljnem letu 1961. Številke torej ne kažejo, da bi se Drnovškove vlade odlikovale z uspešnostjo pri pospeševanju gospodarske rasti, posebno za rast industrijske proizvodnje, od katere je odvisen izvoz. Gospodarsko politiko vlade sta zelo dobro opisala v *Delu* B. Jazbec in J. P. Damijan: »Medtem ko je bila za obdobje pred letom 1999 značilna liberalna odsotnost prave ekonomske poli-

tike, ker pač ni bila nujno potrebna (to seveda ni res, dobra ekonomska politika je potrebna vsaki državi in v vsakem času, op. F. V.), pa je za sedanje obdobje značilna popolna zbežanost nosilcev ekonomske politike ob na videz težko rešljivi makroekonomski dilemi. Namreč, kako (s katero politiko) ob stagnirajočem izvozu in ob nerazvojno doseženi in vse bolj naraščajoči proračunski luknji doseči vzdržno rast zaposlenosti in BDP in uravnovešeno plačilno bilanco.«

V novoletni poslanici 2002 je J. Drnovšek zapisal tudi: »Dragoceni ste ljudje, ki razmišljate s svojo glavo in niste pokvarjeni. In ki želite nekaj dobrega tudi za druge, ne samo zase. Le zelo malo Vas je takih. Vendar je veliko pozitivnih ljudi, le v politiki in v tistem, kar jo spremlja, jih včasih teže najdem ... In vztrajati pri poštenosti, odprtosti, strpnosti ...« Ali J. Drnovšek res ne ve, kakšne ljudi jemlje v svoje vlade, ga ne zanima, kaj so do tedaj naredili, ne zna od koalicijskih strank zahtevati, da mu za člane vlade ponudijo dobre kandidate? Zakaj se dela, da ne ve, kakšne kadrovske čistke se izvajajo nad tistimi, ki niso pokvarjeni in razmišljajo drugače kot on ali ljudje, ki jih je sam izbral, ne da bi se sploh razmišljalo, ali je morda izbrani pokvarjen ali spsoben?

Če je za predsednika vlade poceni pivo res nacionalni interes, razumem, zakaj je tako lahkotno dopustil prodajo Banke Koper italijanski banki. Videti je namreč, da ohranitev slovenstva Slovenske Istre zanj ni nacionalni interes. Ne verjamem, da ne ve, kakšen je resnični namen italijanskega prevzema stebra gospodarstva Slovenske Istre.

V časniku *Delo* G. Repovž ocenjuje eno leto dela najnovejše Drnovškove vlade. Potem ko spusti standardno tirado o M. Podobniku, zve mo, da je vlada tako in tako zamudila priložnost, da bi pripravila varčevalne proračune za naslednja leta, ki bi za silo sanirali javne finance. Zapiše tudi: »Res: vlada je dvigovanje splošne blaginje na nemalo mestih nadomestila z dvigovanjem že tako zavidljive kakovosti življenja elite. Kakor bi se njeni posamezniki povzpeli tako visoko, da ne vidijo, da večina živi drugače. In prav to je glavni očitke vladi oz. koaliciji: začenja se oddaljevati od ljudstva. Sliši se staromodno, patetično in ceneno, a ni – kaže se tudi z aroganco pri nakupu vladnega letala iz zato nedvomno neprimerne in slabo argumentirane postavke obrambnega ministrstva.« Prav je, da G. Repovž napiše resnico, ni pa prav, da kritike ne naslovi tudi na predsednika vlade, ki je prvi odgovoren za delo vlade in je tudi pravi oče nepotrebno dragega projekta vladno letalo.

Od približno srede decembra 2001 se precej govori o nacionalnem

interesu. Ko so propadala zaradi pasivne in neodgovorne politike vlad, Demosove in Drnovškovih, drugo za drugim velika podjetja s svetovno znano blagovno znamko, so bili čuvarji nacionalnega interesa nepri-
zadeto tiho. Zato se zdi, da bo potrebna posebna seja parlamenta, da se opredelijo nacionalni interes in položaj piva in bank med njimi. Mogoče bo v vroči razpravi o kompleksnosti nacionalnega interesa kdo postavil predsedniku vlade tudi tale tri vprašanja: kdaj in kako bo vlada vpeljala učinkovitost v delo državne uprave in javnih služb; kdaj bo vlada porabila samo toliko javnega denarja, kolikor ga lahko zbere iz davkov in prispevkov, in se bo končalo zadolževanje proračuna; kdaj bodo javni projekti izvršeni za načrtovani denar. Odgovorov skoraj ne pričakujem, od kdaj pa slovenski politiki s pravim pedigrejem odgovarjajo na konkretna vprašanja?

Se bo J. Drnovšek kdaj zamislil nad tem, za koliko milijard SIT je materialno oškodoval več sto tisoč imetnikov certifikatov, za vrednost katerih je jamčil s podpisom? Certifikatsko luknjo je njegova vlada napolnila s tako zamudo in s tako lastnino, da bodo certifikati v PID-ih dosegli verjetno le četrtno vrednosti, za katero se je obvezal J. Drnovšek s podpisom, če jo bodo sploh. V vsaki demokratični državi bi bila to za politika prava katastrofa, v Sloveniji pa je prevara lastnikov certifikatov, sodeč po odmevu v časnikih, samo spretna rešitev finančnega problema. Namenjeno ji je bilo manj pozornosti kot kraji »Podobnikovega« avtomobila. Škoda, da take rešitve niso mogoče tudi za obveznosti iz zadolženosti v tujini, ki so vsako leto tolikšne, za kolikor so bili številni državljani oškodovani.

Je mogoče tako stališče do nacionalnih interesov vodilo predsednika vlade, da je dal zapisati v pogodbo s Hrvaško v zvezi z Jedrsko elektrarno Krško (JE), da pri delu nadzornega sveta podjetja ne bo v celoti upoštevan slovenski zakon o gospodarskih družbah, in se posredno strinjal s tem, da so za zadeve v zvezi z JE pristojna sodišča pogodbenic, torej tudi hrvaško. Veljavnost zakonov je eden od temeljev suverenosti državnega ozemlja in kdo mu daje pravico, da v pogodbi s tujo državo ne upošteva veljavnega zakona? O nekaterih za Slovenijo nesprejemljivih določbah v tej pogodbi so se razpisali bralci v *Delu* 5. januarja 2002. A. S. Kunej piše: »Občani krške občine so vedno bolj prepričani, da so žrtvovani za neko visoko politiko, ki pa je ta mali človek itak ne razume. Morda je res ne razume, ve pa in se zaveda, da je bil tokrat izigran in prepuščen negotovi usodi.« Hrvaška bo zavezana sprejeti svoj del radioaktivnih odpadkov še po ustavitvi JE in v zvezi s tem piše D. Ahačič: »Slovenija pa je zavezana Evropski zvezi,

da zgradi trajno odlagališče do leta 2007 ... Pač bi osnovne pogoje za varno obratovanje JE ... moral natanko in podrobno opredeliti minister Kopač kot prvi varuh okolja in prostora. Njegov podpis tega megle-nega sporazuma pa dokazuje, da se te odgovornosti ne zaveda in da ga bolj kot varovanje okolja in slovenskih interesov zanima, kako čim bolj ugoditi smernicam in interesom predsednika vlade, ki se žal vse preveč razhajajo z interesi državljanske skupnosti.« Ob tem bi bilo treba predsednika vlade vprašati, kdaj je na Hrvaškem povprašal o usodi kakih 35 000 slovenskih delavskih postelj ob jadranski obali in še kakšni drugi slovenski lastnini, vsaj tedaj, ko nanese beseda na Ljubljansko banko v Zagrebu.

Tudi na področju zunanje politike predsednik Drnovšek nima kakih zelo vidnih dosežkov. Omenil sem že sporazum s Hrvaško o JE Krško, spomnimo se na španski kompromis, ki ga je tako rekoč vsilil državnemu zboru in za katerega je B. Jež v *Delu* 21. januarja 2002 zapisal, da je bil katastrofalna napaka (kako to, da g. Jež tega ni zapisal, ko se je španski kompromis sprejemal v državnem zboru?); na prostocarinske prodajalne, ki jih je bilo treba zapreti zaradi zaletavih izjav ne vemo še koga na sedežu Evropske zveze; na kulturni sporazum z Avstrijo in odprto pot za priznanje nemške manjšine v Sloveniji; na pohvale J. Haiderja v španskem časniku *El Pais* in na pogoste probleme s sosedi. Te je opisala S. Vidmajer v *Delu* 10. novembra 2001: »Ni treba dosti novinarske ustvarjalnosti, da opaziš, kako se lahko odnosi – z Italijo, ki znova pogleduje prek Slovenije v lovišče; z Avstrijo, ki ne odstopa od obrambe premoženjskih interesov; s Hrvaško, s katero se morda spet začenja novo štetje v odnosih ... V grobem pa so temelji enako krhki. Ne glede na vladi v Rimu in na Dunaju sta sosedi prepričani, da jima Slovenija nekaj dolguje. Slovenija pa tega ni relativizirala, recimo z upoštevanjem deleža njune vojne odgovornosti ... *Pacta sunt servanda*, pogodbe veljajo, je v Ljubljani zatrdil Ruggero, hkrati pa povedal, da Rim ne bo dvignil denarja s fiduciarnega računa.« Kam se je skrila odgovornost predsednika vlade suverene države ob taki izjavi, *sunt pacta servanda* samo na slovenski strani. Ali bomo pri J. Drnovšku dočakali nekaj od trdnosti in samozavesti, ki jo je pokazal predsednik vlade Češke v pogovoru, ki je objavljen v *Delu* 26. januarja 2002?

Eden od dopisnikov tujih časnikov v Ljubljani je ocenil J. Drnovška za vrhunskega politika, ki zna vedno ustvariti koalicije. Da, koalicije, vendar kakšne. Vrhunski politik spada v OZN ali v urade Evropske zveze, kjer mora usklajevati zelo različna stališča in doseči soglasje na

minimalni podlagi. Slovenija potrebuje na mestu predsednika vlade ustvarjalnega politika, osebnost, ki se ne bo ustrašila predlagati nove projekte in javno podpreti dobre projekte drugih. Predsednika, ki ne bo tarnal nad kakovostjo (in poštenostjo) sodelavcev, ampak bo motiviral ljudi in znal najti dobre sodelavce in sprejeti njihove predloge, če sam nima boljših. Če pa nimajo dobrih predlogov, mora take sodelavce čim prej odsloviti iz vlade in poiskati boljše. Predsednika, ki bo cenil sodelavce po tem, koliko dobrih projektov so izpeljali in kolikokrat so mu oporekali z argumenti, ki so dokaz njihovega znanja in odgovornosti. Takega predsednika nimamo, ni pa bil tak tudi njegov predhodnik. Tudi ne potrebujemo takega predsednika države.

Zdi se, kot da so se tudi nekatera »pomembna časnikarska peresa« dokončno prepričala, da marsikaj v javnih zadevah ni v redu ali pa so dobili odobritev, da o teh zadevah pišejo, kakršne so. Kako naj sicer razložim, kar je napisal G. Repovž v *Delu* 19. januarja 2002, ko obravnava predlog ministra Grizolda, da protizakonito upokoji 787 delavcev Ministrstva za obrambo (le koliko se jih je tam zaposlilo za časa Drnovškovih vlad?). Citiram: »Da je s tem porušeno eno glavnih načel pokojninske reforme, ga ne zanima. Da bo absurd še večji: stroškov upokojevanja MO preprosto ni priznalo – kot da bi jih ne bilo. Je kriva izjemna količina neznanja ali pa gre za višek sprenevedanja? Seveda v spremnem besedilu k zakonu MO navaja, da gre za nujne poteze – zaradi sprejema v Nato. Z drugimi besedami, kar je prejšnja Drnovškova vlada postavila, bo ta Drnovškova vlada zrušila. Če bo takšen način reševanja presežnega števila delavcev vlada sprejela, bo s tem izgubila verodostojnost, še posebej minister za finance Tone Rop.« Medtem je tudi minister za notranje zadeve Bohinc prišel v javnost s prvovrstno senzacijo: plače v javnem sektorju bo uredil tako, da se ne bodo zmanjšale, državni proračun pa ne bo imel dodatnih stroškov. G. Repovž piše naprej: »Kdor je proti, je nazadnjaški udbomafijec, zakrknjen narodnjaški desničar, zlobiranec pokvarjenih direktorjev, pokvarjenec kar tako (malo vas ni pokvarjenih, je v nagovoru javnosti zapisal premier Drnovšek), seveda pa tudi nasprotnik vključevanja v EZ in Nato. S takšnimi pavšalnimi argumenti in kvalifikacijami že nekaj mesecev vlada, njen predsednik in vladajoča stranka zavračajo kritike slabo pripravljenih in javnosti še slabše predstavljenih projektov.« Besede me spominjajo na tiste, ki smo jih brali v časniku *Delo* v člankih, ki so obravnavali Civilno iniciativo za Slovenijo.

Sklepne ugotovitve

V soboto, 5. januarja 2002, je v časniku *Delo*, SP, G. Bohte zapisal: »Težava Slovenije je bila v tem, da nikoli ni premogla ne ljudi ne izdelkov, ki bi bili univerzalno znani v svetu. Že v Evropi ima večina ljudi težave z imenovanjem kakšnega slavnega Slovenca ... Ker sta že tako dolgo na oblasti (ne ker sta uspešna politika, op. F. V.), nekateri poznajo oba slovenska predsednika ... Zares splošno znanih slovenskih znanstvenikov, književnikov in umetnikov je zelo malo ali jih sploh ni. V smučarskih deželah morda poznajo Primoža Peterko. S slovenskimi izdelki je še slabše. Dolgoletno uboštvo najbolje ilustrira podatek, da so še najbolj zaslovele Elanove smuči, ki so izrazito nižni izdelek ... Za poznavanje Slovenije v svetu bo veliko naredila udeležba naše reprezentance na svetovnem prvenstvu o nogometu.«

Poskušam biti informiran o javnih zadevah in marsikaj o njih tudi vem. Vendar se res ne spomnim, da bi oba predsednika napravila kaj, kar bi pospešilo rast prepoznavnosti Slovenije v drugih državah; da bi kaj storila za motiviranje državljanov za vse, od izvrševanja dela, za katerega so plačani, do ponosa nad uspešnostjo njihove države, ker ima dobre vlade; da bi storila nekaj, da pri malo privilegiranih državljanjih ne bi še naprej rasla nezaupanje in strah pred oblastjo; da ne bi bile storitve javnih služb čedalje manj dostopne; da bi bil vendar kdo kaznovan zaradi nezakovitosti pri lastninjenju in še marsikaj. Molk medijev o resnični uspešnosti obeh predsednikov je gojišče politične mimikrije, ki je ne bo več, ko bomo državljani obveščani o pravem stanju javnih zadev.

M. Kučan je med pogovorom na TV Slovenija 15. januarja 2002 povedal, da mora predsednik države opozarjati na probleme. Ob tem je poslal v javnost informacijo o Litostroju, ki precej odstopa od tega, kar se je res dogajalo. Ne verjamem, da ni vedel tega, kar je povedal nekdanji generalni tajnik LDS G. Golobič in je objavljeno v *Mladini* 21. januarja 2002. Citiram: »V javnosti velja, da je bil M. Podobnik tisti, ki je odslovil ABB. Pa ni tako. ABB je kljub drugačnemu zavzemanju svoje ministra Dragonje odslovila LDS. Podobnik pa si je želel slavo in smo mu jo prepustili. To krivico mu končno popravljam tukaj ... Kar se ABB-ja in Litostroja tiče, je treba vedeti, da je bila konkretna poslovna ponudba ABB-ja sramotna, saj je Slovenijo obravnavala kot zanikrno banana republiko ... Litostroj s to zavrnitvijo seveda ni rešen, vendar bi bil zaključni saldo z ABB-jem še bistveno večji fiasko.« Kar je G. Golobič povedal o ponudbi, je res, ni pa res, da je ABB odslovila

LDS. ABB je odslovlila SLS, konkretno M. Podobnik na pobudo in ob soglasni podpori strokovne javnosti, ne pa tedanjega vodstva Litostroja. Nihče od uglednikov LDS se ni oglasil v razpravi, ki je bila na temo Litostroja organizirana v parlamentu, razen tistih, ki so zagovarjali ponudbo ABB.

Ne vem, da bi predsednik države dovolj konkretno opozoril na kakšen problem, ki je bil urejen zaradi njegovega opozorila. V njegovem pogovoru je bilo precej besed namenjenih tudi nacionalnim interesom. Če bi imel priložnost, bi ga vprašal, ali so zadeve, npr. toliko pravičnosti, kolikor je je dopuščala družbena lastnina; pravočasno zatiranje kriminala pred in med lastninjenjem, ki bi oživilo zaupanje v državne institucije in povečalo motiviranost ter ohranitev dela nekaj deset tisoč zaposlenim v industriji, tudi del nacionalnega interesa. Priznati je treba, da se je spretno izognil konkretnim odgovorom in znova utrdil vero v tistih, ki so že do sedaj verovali vanj.

Marsikaj bo treba pojasniti, da bomo mnogi prepričani, da oba predsednika nista v vrhu političnega ugleda zaradi interesov maloštevilnih privilegiranih in zamegljevanja, ki je tako odmerjanje informacij v medijih, da je mnogo bralcev prepričanih, da javnih zadev, tudi lastninjenja, ni bilo mogoče izpeljati boljše, kot so bile izpeljane. Znamenje zaupanja v uspešnost dela obeh predsednikov pokažejo, ko ob novem letu voščijo s »Samo da ne bi bilo slabše, kot je bilo minulo leto«. Zamegljevanje je, če se v javnih medijih neposredno ne zapiše, da je vlada z odlašanjem in načinom napolnitve certifikatske luknje neposredno oškodovala toliko državljanov za toliko tolarjev. Če bi g. Kučan na to večkrat primerno opozoril, bi bila zadeva urejena že pred časom v manjšo škodo prizadetih.

Tudi ne vem, ali je bila strategija razvoja od leta 1995 do 2000 sprejeta v nacionalnem interesu in zakaj nobena od številok o načrtovanem gospodarskem napredku ni bila dosežena. O tem v medijih ni bilo objavljeno nič resnega, pa tudi v parlamentu se ni razpravljalo o razliki med načrtovanim in doseženim. Če ne bo poročanja o javnih zadevah, kakršne so, bomo v državi še dolgo ohranili svojo različico demokracije, ki jo je verjetno vpeljal že Demos. Ko se je njegova notranja moč izčrpala z ustanovitvijo države, se je začel zanimati za preteklost, popravo krivic in denacionalizacijo mnogo bolj kot za tedanje realne probleme ljudi in države. Dopuščal je, da so mu gospodarsko politiko oblikovali posamezniki, ki so pridobili ugled s traktati o izjemnosti družbene ekonomije in ugledneži, ki so trdili, da bo trg vse gospodarske zadeve uredil tako, da bo najbolj prav. Ko sem včasih bral kak-

šen spis, se mi je zazdelo, kot da so poistovetili mednarodni trg blaga in storitev s tržnico.

Stvarno predstavljanje in ocenjevanje uspehov in neuspehov bi imelo dva pozitivna učinka: tisti, ki so na vrhu oblasti, bi v sebi odkrili nove sposobnosti in pokazalo bi se, kdo je primeren za pomembne javne funkcije, ker ima znanje in zna upravljati. V takem primeru računsko sodišče ne bi tako rekoč v vseh vladnih službah odkrivalo primerov nezakonite porabe javnega denarja. Spreten politik ima srečo in kriza v Muri je prišla predsedniku vlade kot naročena. Mediji so nam pokazali, da mu je pri srcu gospodarsko stanje podjetja, namesto da bi ga vprašali, zakaj je dovolil, da se je položaj Mure tako poslabšal. Odgovoren politik bi ukrepal pred krizo, saj Mura ni podjetje kar tako, je med največjimi podjetji v državi in zelo občutljiva za izvozno konjunkturo.

Slovenija pod dvema predsednikoma ni napredovala zaradi njunega dela pobud, napredovala je zaradi tistega, kolikor so ljudje lahko storili ob odsotnosti spodbujevalne gospodarske in drugih politik in zato, ker so ljudje morali preživeti. Kolikor ima ugleda v tujini, ga ni pridobila zaradi uspešnosti dela obeh predsednikov, ampak zato, ker tujina še vedno spoštuje in ceni odločnost in motiviranost, ki so jo ljudje pokazali pri ustanovitvi in obrambi države. Oba predsednika sta razmere spretno izkoristila in dovolila, da sta se zmanjšala motiviranost in ponos številnih ljudi na svojo državo in zaupanje vanjo. Pripeljala sta nas med kandidate za vstop v Evropsko zvezo in Nato. O tem se piše kot o velikem dosežku. Kot da med kandidatkami ne bi bilo držav, ki za Slovenijo zaostajajo po geostrateškem položaju in gospodarski razvitosti. Med kandidatkami bi bila Slovenija ne glede na to, kdo bi ji vladal zadnje desetletje. Prepričan pa sem, da bi imela v tujini boljše prijatelje, čeprav mogoče ne pri neposrednih sosedih, ki jo lahko izsiljujejo tudi zaradi biografije obeh predsednikov. Z drugačnima predsednikoma bi bila država vsaj tam, kjer danes je, državljanom bi bilo bolje, njihovo zaupanje v državo pa bi bilo večje. In mogoče bi celo zraslo nekaj politikov, ki bi se kolikor toliko enakovredno borili za oblast in bi imeli mi državljani pravi pluralizem z možnostjo izbire med kolikor toliko enakovrednimi programi strank in politiki.